

Дворянчикова Світлана Євгенівна

кандидат філологічних наук

доцент, доцент кафедри іноземних мов

Київський національний університет технологій та дизайну

(м. Київ)

З МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ НАВЧАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В ЗВО ТА ОСВІТНІХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Критичне мислення як вміння аналізувати й приймати вірні рішення, що необхідно кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності [1], має високу затребуваність у світі, відомо, що воно традиційно оцінюється учасниками Всесвітнім економічного форуму в Давосі як одна з найбажаніших навичок на ринку праці, котру повинні мати успішні люди (наприклад, [5]), а Дж. Сорос послідовно визначає мету діяльності своїх фондів як «захист відкритих суспільств від їхніх ворогів, забезпечення підзвітності урядів та сприяння розвитку критичного мислення» заради виживання цивілізації в цілому [4]. Група вчених і викладачів найпрестижніших наукових установ – Принстону, Гарварду та Єлю – оприлюднили звернення до студентів з нагоди початку 2017-18 навчального року, у своїй промові вони наголосили на значущості самостійного сміливого відкритого неупередженого мислення, відкритості поглядів в усіх сферах діяльності.

Метою нашої доповіді, що виконується в межах роботи над ініціативною темою «Формування компетентності критичного мислення українських студентів» (Юган Н. Л., Дворянчикова С. Є.) у проекті «Інноваційний університет і лідерство. Фаза III: інновації та відносини з оточенням» (за підтримки Варшавського університету, Ягелонського університету, Фондації «Artes Liberales», Міністерства науки і вищої освіти Республіки Польща, Міністерства закордонних справ Республіки Польща, під почесним патронатом Фондації польських ректорів – Інституту суспільства знань, Міжнародного благодійного Фонду «Міжнародний фонд досліджень

освітньої політики», Спілки ректорів вищих навчальних закладів України, Київського національного університету імені Т. Шевченка), є поінформування педагогічно-наукової спільноти щодо основних освітніх трендів формуванню компетентності критичного мислення студентської молоді задля стимулювання до подальшої роботи в цьому напрямку.

Важливість зазначеної здатності сучасної цивілізованої людини підкреслюється у програмах престижних конференцій, низці науково-методичних посібників й інших матеріалів, у докладах комісій з національної безпеки країн світу, здатність критично мислити серед інших якостей категорії Soft skills повсякчас характеризується як стратегічно важлива умова особистого й навіть національного добробуту й безпеки, і аргументовано, що володіння дозволяє людині досягти всебічної успішності,

У багатьох прогресивних країнах для тестування абітурієнтів, котрі вступають до коледжів, магістратури чи аспірантури, використовуються стандартизовані екзамени, подібні до GRE, GMAT, LSAT чи TSA, успішне складання професійних іспитів на кшталт PET чи WGCTA для відбору кандидатів на престижні посади містять блоки завдань для вимірювання рівня сформованості критичного мислення. Так звані навички Four Cs XXI ст. (тобто критичного мислення, комунікації, спільної роботи і творчості) відповідними фахівцями США визнаються найважливішими вміннями для освіти та професійного розвитку.

Більшість поважних університетів світу або пропонують курс критичного мислення як базовий, у якому студенти вчаться читати тексти, проявляти обґрунтовані сумніви, ставити питання, шукати істину, аргументувати свою позицію, чітко висловлювати власну думку, або ж учні опосередковано покращують цю важливу компетенцію під час опанування фаховими дисциплінами. Дослідниця Л. Кілц слушно відмічає, що ця тенденція виглядає особливо важливою й має нове суспільне звучання, набуваючи ознаки освітнього тренду, у контексті надзвичайної важливості вірного та водночас швидкого інтерпретування інформації у постійно мінливому середовищі після

терористичних атак 2001 р. [3, р. 10]. У всьому світі регулярно видається велика кількість навчальних матеріалів для учнів, викладачів та експертів середньої школи, університетів і представників різних професій (по галузях), проводяться тренінги, існує розвинена система аудиторної й онлайн-освіти (з останньої, приміром, згадаємо курси «Логічне та критичне мислення» Університету Окленда, «Критичне мислення для інформаційної доби» Мічиганського університету, «Критичне мислення для початківців» Оксфордського університету тощо, а також відому програму «INSIGHT Development Program» від організації, що вважається одним зі світових лідерів у секторі якісного та кількісного вимірювання критичного мислення [2]) для розвитку навичок, що розглядаються, і задля підвищення ефективності рішень особи і команд співробітників.

Вищезазначені тенденції актуальні й для української системи освіти, що реформується. Вітчизняна наука також тяжіє до накопичення теоретичних напрацювань щодо формування критичного мислення у контексті перебудови змісту освіти і впровадження його технологій навчання у школах та університетах (вчені-методисти І. Зязюн, О. Пехота, О. Пометун, В. Семиченко, Н. Степанова, І. Сущенко, С. Терно, С. Тимоха, О. Тягло, О. Удод, А. Фурман, О. Харченко, Д. Пойа, В. Монахов, Л. Калюжний, А. Столяр, О. Мартишук, О. Погорелов, А. Мостовий, Ф. Андрєєва, М. Бернштейн, М. Шеремет, І. Земцов, І. Лернер, Т. Скрыбіна, Ю. Ходакова, А. Шабанова, Г. Стрюкова, О. Ковальова, О. Яковенко та ін.). Відомо, що Україна долучається до Програми міжнародного оцінювання учнів PISA, що проводиться під егідою Організації економічного співробітництва і розвитку. Оскільки це тестування включатиме розділ «глобальна компетентність», у якому перевіряється й рівень критичної оцінки особою запропонованої інформації, тому передбачаємо підвищення цікавості й до аспектів досліджуваної проблеми в рамках середньої школи. Цьому сприяє й підвищення рівня поінформованості професійної спільноти, зокрема, відомо, що автори освітньої платформи «Критичне мислення» розмістили у вільному доступі адаптований український переклад

популярної книги американських педагогів «Технології розвитку критичного мислення учнів».

Отже, на наш погляд, українська вища школа відчуває необхідність у послідовному подальшому осягненні освітніх трендів стосовно навчання критичного мислення з метою наближення до створення адаптованого до українського суспільства централізованого й інтегрованого міждисциплінарного академічного наскрізного курсу, який розроблено відповідно до викликів сучасної вищої освіти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про вищу освіту: Закон України від 1.07.2014 р. (редакція від 01.01.2018 р.) № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. INSIGHT Development Program [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.insightassessment.com/Products/Products-Summary/INSIGHT-Development-Program>
3. Kiltz L. Developing Critical Thinking Skills in Homeland Security and Emergency Management Courses [Electronic resource]. / L. Kiltz // Journal of Homeland Security and Emergency Management. – 2009. – Volume 6, Issue 1. – Access mode : <http://www.bepress.com/jhsem/vol6/iss1/36>
4. Soros G. Remarks delivered at the World Economic Forum [Electronic resource]. / G. Soros. – Davos, Switzerland. – January 25, 2018. – Access mode : <https://www.georgesoros.com/2018/01/25/remarks-delivered-at-the-world-economic-forum/>
5. The future of education, according to experts at Davos [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.weforum.org/agenda/2018/01/top-quotes-from-davos-on-the-future-of-education>